

Tineke de Jong en Linda Segers van basisschool Anton van Duinkerken

'JE LEERT LEZEN DOOR VÉÉL TE LEZEN'

KWALITEITSSLAG – De Bibliotheek op school is in de afgelopen jaren fors gegroeid en doet veel goeds voor het leesonderwijs op school. Toch valt er nog een flinke kwaliteitsslag te maken – zo luidt de belangrijkste conclusie uit een onderzoek dat Stichting Lezen heeft laten uitvoeren onder Nederlandse basisscholen.

DOOR ANNEMARIE TERHELL

Lezen is belangrijk, daarover is iedereen het eens, maar in de praktijk zijn er veel verschillende manieren waarop een basisschool met leesbevordering kan omgaan. OBS Heidepark in Lemelerveld bijvoorbeeld, steekt veel energie in activiteiten. De leescoördinatoren van deze school verzinnen van alles om lezen onder de aandacht te brengen. Voor elk teamoverleg kiezen zij een boek om hun collega's te inspireren. Ze prijzen zichzelf gelukkig met een eigen leeslokaal, dat alleen voor lezen is bedoeld en met inzet van hulpouders is gerealiseerd. Een ander voorbeeld: basisschool Anton van Duinkerken in Bergen op Zoom heeft in de afgelopen jaren een mooie Bibliotheek op school ingericht en stelt deze ook na schooltijd open voor ouders en kinderen. De school heeft veel leerlingen met een migratieachtergrond die nauwelijks in de openbare bibliotheek komen. Daarom kunnen zij na schooltijd in hun eigen schoolbib rondneuzen en boeken mee naar huis nemen; een voorziening waar veel gebruik van wordt gemaakt. Extra leuk: de vrijwilligers die de bibliotheek draaiende houden zijn daarover zo enthousiast dat zij nu ook betrokken worden bij leesactiviteiten.

Opgeschud

Leesbevordering staat volop in de belangstelling. Begin december werden Nederland en Vlaanderen opgeschud door de tegenvallende resultaten in het internationale PISA-onderzoek, waaruit bleek dat de leesvaardigheid en het leesplezier van vijftienjarigen flink zijn gedaald. Volgend jaar zijn de zesdegrappers van de basisschool aan de beurt voor het internationaal vergelijkende onderzoek PIRLS. In 2016 werd al geconstateerd dat 31 procent van deze groep negen- en tienjarigen niet met plezier leest. De vraag is nu of het ontbreken van leesplezier ook hier doorzet en de leesvaardigheid gaat beïnvloeden. Immers: wie lezen niet leuk vindt, zal deze activiteit gaan mijden en dat heeft gevolgen.

Vinger aan de pols

Om de vinger aan de pols te houden, heeft Stichting Lezen opdracht gegeven aan DUO Onderwijsonderzoek & Advies om een uitgebreid onderzoek uit te voeren naar de stand van zaken van leesbevordering in het basisonderwijs. De vragen waarop dit onderzoek antwoord geeft zijn onder meer: hoe ziet het leesbeleid van basisscholen eruit? Op hoeveel scholen is een leescoördinator actief? Hoe zijn de beschikbaarheid van boeken en leesbevorderende activiteiten georganiseerd? De respons was groot. 423 leerkrachten en 200 schoolleiders uit het basisonderwijs hebben een vragenlijst ingevuld. Circa de helft van hen doet mee aan de Bibliotheek op school. De resultaten zijn opvallend. Het goede nieuws is dat het belang van lezen breed onderkend wordt. Zo goed als alle

Susanne Haarbrink en Sandra Meulenbelt van OBS Heidepark

ondervraagde leerkrachten en schoolleiders vinden leesbevordering belangrijk. Vrijwel alle basisscholen beschikken over een boekencollectie op school en dagelijks vrij lezen of voorlezen is er vanzelfsprekend. Minder positief is dat leesbevordering lang niet overal is ingebed in het beleid. Bij slechts iets meer dan de helft van de deelnemende basisscholen is leesbevordering opgenomen in het beleidsplan. Bovendien beschikt minder dan de helft van de scholen over een leescoördinator. Ter vergelijking: in 2014 had nog driekwart van de scholen een Leesplan en was op twee derde van de basisscholen een leescoördinator aanwezig. Dat is zonde, want met een boekenkast alleen ben je er nog niet.

Leesgedrag

De Bibliotheek *op school*-scholen doen het gemiddeld genomen iets beter. Zij beschikken vaker over een leescoördinator dan basisscholen zonder deze voorziening, en ook hebben zij vaker hun leesbeleid op orde. Toch valt ook bij de Bibliotheek *op school*-deelnemers nog een flinke kwaliteitslag te maken, vinden de onderzoekers. Immers: op te veel scholen ontbreekt structureel beleid en dat maakt het leesonderwijs kwetsbaar. Een goed opgeleide leescoördinator, voldoende budget voor materialen en activiteiten, kennis van het actuele boekenaanbod en een geïnspireerd team zijn nodig om het vuurtje te laten branden bij leerlingen. Uiteindelijk valt of staat het leesbeleid met het uitdragen van enthousiasme voor het boek. Als leesbevorderaar zul je altijd zelf moeten lezen. Ook daar hapert het. Slechts twee vijfde van de ondervraagde leerkrachten leest regelmatig kinderboeken, en dan vooral in de onderbouw. Van een titellijst die aan de respondenten werd voorgelegd (met onder meer recente winnaars van een Gouden Griffel) had een ruime meerderheid geen enkel boek gelezen.

Methoden en leesplezier

Een andere opvallende uitkomst is dat lang niet alle basisscholen tevreden zijn over hun begrijpend- en technisch-lezenmethode. Voor technisch lezen maakt de meerderheid van de scholen gebruik van de methode *Estafette*; slechts twee op de vijf leerkrachten vindt dat deze methode het leesplezier stimuleert. Voor begrijpend lezen zijn de resultaten iets beter.

Leeshoekje op OBS Heidepark

Meer dan de helft van de leerkrachten is tevreden over *Nieuwsbegrip*, de meest gebruikte methode. *Veilig leren lezen*, nummer twee op de ranglijst, *Grip op Lezen* en *Kidsweek in de Klas* scoren aanzienlijk beter.

Voor sommige scholen is ontevredenheid reden om de methode los te laten, zo blijkt uit een serie van zes interviews die zijn opgenomen in het rapport. Leesplezier staat bij ons voorop, zeggen Susanne Haarbrink en Sandra Meulenbelt, leescoördinatoren van OBS Heidepark. 'Daarom hebben we de technisch-lezenmethode afgeschaft. Het was te veel schrijfwerk, te veel invullen en de verhaaltjes waren knettersaai.' KBS De Brakken in Rijen besloot twee jaar geleden om te stoppen met de technisch-lezenmethode en heeft flink geïnvesteerd in de Bibliotheek *op school*. Met succes. 'Leerlingen lezen nu wat ze zelf leuk vinden en de resultaten zijn verbeterd,' vertelt leerkracht Arie Oprins. 'De filosofie is nu: lezen doe je als je het leuk vindt, en goed leren lezen is vooral een kwestie van meters maken. Dus faciliteren we het lezen met een ruime boekenkeuze en veel leestijd. De twee uur per week die dat kost vraagt veel van de onderwijstijd, maar het betaalt zich terug in resultaten.'

Prioriteit

ABBS De Zuiderzee pakt het nog rigoureuzer aan. Rienkje van der Eijnden, (voormalig) directeur, vertelt dat de school van geen enkele leesmethode gebruikmaakt, maar leerkrachten zelf teksten laat uitzoeken rond een thema, vanuit de overtuiging dat je van kinderen lezers maakt door ze te motiveren voor de inhoud. De besparingen die dat oplevert worden geïnvesteerd in de eigen boekencollectie. 'Wij zijn een ontwikkelingsgerichte school, waar het lezen altijd plaatsvindt in een betekenisvolle context,' legt Van der Eijnden uit. 'Lezen heeft hier hoge prioriteit. Technisch en begrijpend lezen zijn bij ons geen aparte vakken; wij zien dat als samenhangende activiteiten. Je hebt ze altijd nodig, dus staan we er vaak bij stil. Vlot en begripvol lezen leer je vooral door véél te lezen.' ●●●

De rapportage *Stand van zaken. Leesbevordering basisonderwijs 2019* is te raadplegen op lezen.nl en leesmonitor.nl.